

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Karė tarp Maskolijos ir Japonijos.

1. Iš ko kilo karė ir kaip ji eina.

Prasidėjo karė tarp Maskolijos ir Japonijos. O karė dabar — bausis daiktas: tiek visokių ginklų ir šaudomų įrankių išrasta — viena valanda gali paguldyti tūkstančius žmonių; kariūmenė (vaiskas) visose viešpatystėse tokia didelė!... Karė!... kiek ji nekaltu varguolių kraujo ir ašarų praris, kiek sunkiai sukrauto į bedugnį valdžios kišenų žmonių skatiko ant vėjo paleis!... Bet iš ko kilo šita karė? Kas užsimanė toki kraujo praliejimą? kokia kam iš to nauda?

Apie tai mes čia pakalbėsime.

Japonija guli į rytus, netoli nuo Kynų (Kitajaus) ir užima kėlias dideles ir daug mažesnių salų, maž-daug kaip Anglija; arčiausiai nuo jos guli Sibiras, Korėjos pusiasalis ir Kynai.

Norint Japonija guli Azijoje, bet tai yra visai europiška viešpatystė; apšvietimas joje daug augščiau stovi, negu Maskolijoje; valdžia ten yra ne vieno karaliaus rankose, bet ir pasiuntinių, kuriuos renka patys žmonės; ten nėra tokių, kaip Maskolijos viešpatystė, persekiojimų ir kankinimų visai nekaltų žmonių: žmonės gali ten laisvai susirinkti ir laisvai kalbėtis apie savo reikalus, gali išleidinėti visokius, kad ir priešingus valdžiai, raštus, gali nesislapstydami platinti tarp darbininkų susipratimą ir socializmo mokslą; niekam nereikia ten už tai ilgus metus kentėti kalėjime, ištėrime, katorgoj; nėra tenai tokios, kaip pas mus,

valdininkų (činovnikų), policijos ir žandarų saualės; norint beveik visi Japonijos gyventojai — nekrikščionis, bet nėra tenai tokio svetimo tikėjimo persekiojimo. Japonijos viešpatystė bent 53 kartus mažesnė už Maskolijos, bet gyventojų joje vos 3 kartus tėra mažiau; jie jau nebeišsitenka nedidelę savo tėvynę ir daugelis keliai į Korėją, Kynus ir kitus kraštus. Miestai ir pabirkai Japonijoje auga, kaip visose apšviestose viešpatystėse; pirklystė — didelė.

Godūs pabirkantai, kaip visur, taip ir Japonijoje, trokšta kuo daugiau sau pelno turėti; ačiū visokioms mašinoms, pigioms darbininkų rankoms ir savo godumui, jie tankiai tiek daug išdarbių pridirba, kad nebeturi kur jų dėti savo viešpatystėje. Išgabenti tą perteklių į kitas viešpatystes tankiausiai esti labai sunku, nes kiekviena viešpatystė arba yra pas save uždėjusi ant svetimų išdarbių didelius muitus, arba tų išdarbių ji pati daug turi ir pas ją jie da pigesni. Užtat jie, kaip ir visi tokių viešpatysčių pabirkantai, pirkliai (kupčiai) ir visoki piniguočiai, rūpinasi įgyti tokias šalis, kur laisvai galėtų savo išdarbius pardavinėti, kur da nelabai yra išsiplėtoję pabirkai. Įgiję tokias naujas pardavimo vietas, arba rinkas, jie galėtų ten daug užsigulėjusių savo išdarbių parduoti, galėtų da daugiau jų išdirbti, įkurti ten savo pabirkus, sankrovas (skladus), sučiupti į savo rankas to krašto turtus — ir da daugiau sau pelno turėtų. Bet geruoju tokių naujų pardavimo vietų niekas niekam neduoda, — jas reikia užkariauti, spēka išplėsti nuo silpnesniojo.

Tokias naujas rinkas jau nuo seno nori įgyti sau Japonijos piniguočiai Korėjoje ir Kynuose. Valdžia, kuri ir Japonijoje daugiausiai susideda iš tų pačių piniguočių, visuomet laiko, žinoma, jų pusę; tik žmonių akims apdumti, kaip visuomet per tokias kares, leidžia visokias paskalas, būk už žmonių reikalus, už teisybę kariaujanti, už teisybę liejanti žmonių kraują...

Kynai bent 26 kartus didesni yra už Japoniją, jų gyventojų bent 7 kartus daugiau, bet jie kur-kas atsilikę nuo jos, kur-kas tamsesni ir silpnesni, ir jau seniai Japonijos piniguočiai tykojo pasinaudoti jų silpnumu. Pagaliaus, 10 metų atgal Japonija ir Kynai buvo susitarusios užkariauti mažinę savo kaimynę — Korėjos viešpatystę. Tai joms dviem greitai pasisekė, bet prie laimikio dalybu ir pačios susipešė. Japonija pergalėjo Kynus ir užėmė Korėją. Užėmusi Korėją, manė pamažėli užimianti arčiausiai

gulinti Kynų kraštą — Mandžuriją ir paskui vis eisianti tolyn ir tolyn į Kynus. Ir būtų tai Japonijos piniguočiams pasisekę, jei nebūtų išimaišę kitų viešpatysčių piniguočiai, kurie anaipatol nenorėjo leisti vieniems japonams naudoties Kynų silpaumu, — ir jie norėjo užgriebti sau po kokią kasnį. Dėlto susitarusios: Maskolija, Prancūzija ir Vokietija priverstė Japoniją atšaukti iš Korėjos beveik visą savo kariūmenę, tuo tarpu pačios viena už kitos rūpinosi ką-nors sau išgriebti nuo Kynų; 1898 metais Maskolija išgriebė du portus: Por-Artrą ir Talienvanių, pramintą paskui Dalnij, Vokietija — Kiautšou, Anglija — Veiheivei, Prancūzija — Kvangtšouvaniaus portą, ir visos vis tolyn lindo į Kynų žemę; jų kareiviai ir „Kristaus mokslo“ platintojai — kunigai bauriausiai apsieidavo su vietiniais gyventojais. Kynai matė savo silpnumą, bijojo prasidėti su tais nekviestais svečiais, bet neištūrėjo ir 1900 m. sukilo prieš tuos savo „geradarius“. Skęstantis kad ir už peilio griebiasi, — teip ir Kynai padarė, bet tapo pergalėti.

Daugiausiai tikėjosi Kynuose pasipelnyti — tai Maskolijos ponai-piniguočiai. Maskolija jau turi užgriebusi begalinius plotus, bet vis da tiems piniguočiams negana, vis da naujų reikia. Maskolijos valdžia, kuri yra tų pačių ponų-piniguočių rankose, plėšia nuo savo valdinių (padonų) nepakeliamus mokesčius, uždeda ant daugiausiai žmonių vartojamų daiktų didžiausias akčyžes ir muitus, iščiulpia iš vargdienio paskutinį skatiką, bet nėkuomet negali prisipildyti savo bedugnių kišenių, negali užtekti šimtams tūkstančių visai nereikalingų, ištvirkusių kareivių, policistų, žandarų ir šnipukų. Maskolijos pabirkantai ir pirkliai, kuriais, kaip tikras tėvas, rūpinasi maskolių valdžia, norint savo viešpatystėj turi ir užtektinai rinkų, vienok geidžia da daugiau jų igyti, da didesnius pelnus trokšta turėti.

Jau 8 metai atgal (1896 m.) Maskolijos valdžia pradėjo tiesti per Sibirą geležinkelį. Toks geležinkelis, o ypač bailsus jo statytojų vogimas, suėdė neišpasakytas pinigų krūvas, bet valdžia nenusiminė: pertiesusi jį per visą Sibirą iki marių, prisiartinusi prie Kynų sienos, o ko gero, išiveržusi ir į pačius Kynus, ji tikėjosi dešimteriopei sau tai susigražįsianti. Iš pradžių gerai sekėsi: Kynai, savo priešų, kaip varnų, užpulti iš visų pusių, leido Maskolijai pertiesti geležinkelį ir per susiduriančią su Sibiru Mandžuriją; geležinkeliui sergėti buvo leista jai dargi turėti

Mandžurijoje savo kariivius. Vienoki pasibaigus Kynų kare, Maskolija turėjo atšaukti išten savo kariūmenę, bet... ir ikišiol to nešpildė, norint paskirtasis galutinai laikas (su spalio m. pereinę metų *Red.*) jau seniai pasibaigė. Ji stačiai užgriebė Mandžuriją ir pradėjo ten elgties, kaip visose savo užgriebtose šalyse: jos rinkas skubinos užversti savo išdarbiais — ant kitų viešpatysčių išdarbių uždėjo muitus, visur pradėjo įvesti savo maskolišką tvarką. Da kiek laiko būtų praėję — oir jau Mandžurija būtų pasijutusi ant savo sprando toki-pat jungą, koki mes ir visos Maskolijos pavergtosios šalys velkamė. Bet neužteko Maskolijai vienos Mandžurijos — ji užsimanė užgriebti ir Korėją. Čia tai ir susikirto Maskolijos valdžia ir piniguočiai su Japonijos valdžia ir piniguočiais. Maskolija sprendė, kad mažiukė Japonija neišdris priešintis milžinui, bet... išėjo ne teip.

Japonija, kuri jau teip seniai tykojo šitų kraštų, jau tiek kraujo buvo praliejusi ir jau buvo benžimanti juos, anaip tol nesutiko nusilenkti prieš Maskoliją. Prasidėjo tarp jų dviejų derybos, bet nėviena nenorėjo nusileisti, ir pradėjo rengties į karę. Maskolija net 3 savaites (nedėlias) vilkino galutiną atsakymą, o tuo tarpu, kiek galėdama, gabenė ten savo kariūmenę. Pamatė tai Japonija ir pirmutinė pradėjo karę, nelaukdama, kolai Maskolija visiškai prisirengs. Užtat Maskolijos valdžia ir leidžia paskalas, būk ji anaip tol nenorėjusi karės, troškusi viską geruoju užbaigti; visame, girdi, kalta Japonija, ant jos turis pulti atsakymas už šitą karę ir nereikalingą kraujo liejimą...

Dabar gandas apie karę jau aplėkė visą pasaulį. Pradžioj labai nesiseka Maskolijai. Tiesa, pagal Maskolijoje išeinančius laikraščių žinias, Maskolijos reikalai ant karės lauko geriau stovi, negu Japonijos, bet iš tikrųjų yra kas kita, tiktai Maskolijos generolai paduoda išten neteisingas žinias, o labai galimas daktas, kad ir pati valdžia kitas žinias slėpia nuo savo valdinių (padonų), kad jie nepradėtų per daug nerimauti; bent užsienio (užrubežės) laikraščiai visai ką-kita rašo, o jiems, be abejonės, galima daugiau tikėti, negu Maskolijos.

Iš pradžios Japonija kariavo vien ant vandens (ant jūrų). dabar jau pasisekė jai ant kranto išlipti — čia tai ir prasidės tikra karė. Korėja jau Japonijos rankose, jos kariūmenė dabar eina kartu su Japonijos.

Katra pusė pergales, dabar da sunku ką tikro pasakyti, bet, veikiausiai Japonija: ji kariauja beveik namiej, — vis tik gana didelė japonų dalis tikrai eina už šitą karę, jos kariūmenė nė kiek neblogesnė už maskolių ir jos yra gana daug; tuo tarpu Maskolija kariauja už tūkstančių verstų nuo savo vidurio, kariūmenės ir maisto gabenimas labai sunkus, tik maža valdžios tarnų ir ponų - dykaduonių saujelė tikrai eina už šitą karę, didelė susipratusių Maskolijos valstiečių dalis dargi stačiai prieš ją eina. O kas da bus, kaip sukils prieš maskolius kynai, kaip taps išardytas geležinkelis ir beveik nebegalima bus maskoliams atgabenti ant karės lauko nė kariūmenės, nė maisto?! Kas bus, jei prasidės ir pačioj Maskolijos viešpatystėj dideli prieš valdžią judėjimai?!... Maskolijai gali visai blogai pasibaigti šita karė, norint jai rengiasi į talką Prancūzijos piniguočiai, kurie yra sukišę jai daug pinigų, o ko gero — ir Vokietija; tuomet Japonijai ateis į pagalbą Anglija ir Suvienytosios Amerikos Valstijos (Amerika), kurių piniguočiai yra daug pinigų priskolinę Japonijai ir kurių reikalai priešinasi Maskolijos piniguočių reikalams Azijoje. Ikišiol Japonija nereikalavo svetimos pagalbos: Amerikos lenkų būrys buvo pasiūlęs jai savo pagalbą; ji už tai padėkavojo jiems ir pasakė, kad ir viena apsidirbsianti.

II. Maskolių valdžios ir mūsų rupesčiai dėl karės.

Šita karė gali labai didelė pasidaryt, gali užliet visą Europą. Ji nedaug gero žada Maskolijai, juo kad jos pinigai išvogti, išmėtyti, o visa tvarka ir generolai — niekam netikę. Supranta tai pati maskolių valdžia ir visus šaukia gelbėti „tėvynę“, už carą ir pravoslaviją galvas guldyti. Popai ir kunigai, užmiršę didžiausią Kristaus prisakymą: „mylėk savo artimą, kaip pats save“, prašo Dievo, kad jis padėtų kuo - daugiausiai japonų užmušti ir išplėsti svetimą kraštą; pats caras, jau perpus nabagėlis iš baimės apkraišęs, sakė savo manifeste, kad Maskolija su Dievo pagalba pergalėsianti „nedorus“ savo priešus, ir šaukia visus į karę; net tiems, kurie prieš valdžią ėjo, dovanuoja dabar bausmes, kad tik jie nusižeminę atsiprašo caro, prižada daugiau nebenusidėti ir eina į karę atpirkti savo nuodėmes (griekus). Miestuose policija, norėdama parodyti, kad žmonės užsidegę ir stoja už karę, taisto visokias įskilmingas procesijas — manifestacijas, šaukia „ura“, gieda, garbindama carą.

Visoj Maskolijos viešpatystėj subruzdą rinkti karei aukas (apieras); priima viską, ką tik kas duoda, ar pinigais, ar drabužiais, ar teip kuo. Ponai - piniguočiai, suprazdami savo reikalus, tankiausiai patis duoda, o nuo žmonių paprastai visokiais būdais išvilioja, tiesiog nusuka, išplėšia.

Subruzdą rinkti karei aukas ir Lietuvoj, kaip per Kynų karę, tik dabar da smarkiau. Vilioja jas nuo žmonių visoki valdžios pataikūnai: valdininkai (činovnikai), ponai - piniguočiai ir dargi kunigai. Kunigai tankiai privadžioja, kad japonai — stabmeldžiai; bet jau mes matėme, kad pas juos visai nepersekiojamas nėjoks tikėjimas, tuo tarpu kaip persekiojamas Maskolijoj kad ir katalikų tikėjimas*)!... Gėda ir paniekinimas tokiems maskolikų valdžios pataikūnams!

Kas užsimanė toki kraujo praliejimą? — Tai tie, kurie papratę čiulpti kruviną žmonių - darbininkų prakaitą, tai mūsų dielės: visoki valdžios tarnai, pabirkantai, pirkliai, visoki ponai - piniguočiai. Jie ramiai sau sėdi puikiuose rūmuose, linksminasi, geria vyną už „savo“ kariūmenės sveikatą, geria ir už tuos, kurie jau galvas dėl jų paguldė; jie nepralieja nė lašo kraujo, negirdi nė kulkų švilpimo, nė vaitojimo ir verksmo mirstančių žmonių; jie, šitie, dykaduoniai, nė sėja, nė akėja, o pilnus kišenius prisikrauja!

Ar Japonija, ar Maskolija laimės, vieni šios ar antros pusės ponai - piniguočiai iš to tesidžiaugs: jie sugrobs į savo rankas užkariautųjų kraštų turtus ir visokių pabriku ten įsitaisys, jie da daugiau turės, kur savo išdarbius išvežti; įveikusiųjų generolai gaus tuose kraštuose didelius žemės plotus, kaip kad pas mus gavo maskoliai... O mes? Mūsų brolių kraujas, kaip iš vienos, teip ir iš antros pusės, jau pilasi, upėmis, jau ir dabar šimtai žmonių užmuštų, tūkstančiai sužeistų, bet tai da tik pradžia, o kas bus toliaus?! Už ką jie lieja kraują, nė patis nežino, — šaudosi, mušasi, nes jiems liepia tai daryti; neklausys, juos pačius sušaudys! Iš žmonių jie pavirsta bauriausiais gyvuliais, braido kraujuose ir kam? — Tam, kad ponai - dykaduoniai da daugiau galėtų lėbauti, kad da daugiau galėtų sau turtų prisilupti. Mums už tuos vyrus, ką paguldys per karę

*) Užkaukazyj Baku mieste, pabaigus kunigui laikyti mišias išprašymui maskoliams laimėjimo, kažkas metė į jį bombą; du žmogų tapo užmuštu, keli sužeisti. Kas metė, nesusėmė.

galvas, tik da didesnes akcyzes uždės, mokesčius pakels, da i didesni vargą mus istums, — ot ir visa užmokestis.

Kad nesulauktų! Ar ilgai da teip bus? ar ilgai mes vilksime toki jungą? Ar ilgai mes liesime savo kraują dėl piniguočių godumo? — Ne, jau užteks to! Jau gana mes vilkome per tiek šimtų metų tą jungą, jau gana liejosi nekaltas mūsų brolių kraujas!

Teip sako susipratę visu viešpatysčių darbininkai, teip sako net ir susipratę Japonijos darbininkai: jie atvirai visur eina prieš karę, kurioj vienos pusės darbininkai turi užmušinėti visai nieko jiems pikto nepadaričius antros pusės darbininkus. Teip sako ir susipratę Prancūzijos darbininkai — socialistai; jie sako, kad iš visu spėkų rūpisis, kad Prancūzijos piniguočiai negalėtų eiti i pagalbą Maskolijos piniguočiams; ar mes, sako jie, galime padėti Maskolijai užgriebti Mandžuriją ir Korėją teip-pat, kaip jau yra užgriebusi Lenkiją ir Finiją (Finlandiją), mes pridursime, ir Lietuvą?! Ne, to nebus! Susipratę Prancūzijos darbininkai greičiau apšauks visuotiną streiką — visi atsisakys nuo darbo, sukils prieš savo valdžią ir ponus-piniguosčius, pakels revoliuciją, o ne eis i pagalbą Maskolijos budeliams prieš japonų darbininkus! O Prancūzijoje susipratusių darbininkų jau yra daug ir jau ne vieną kartą jie parodė piniguočiams, ką jie gali... Teip-pat sako ir susipratę Maskolijos viešpatystės darbininkai: žydai, lenkai, latviai, ukrainai, finai, armėnai ir patys maskoliai. Visi jie išsivilkę dirba prieš karę, išleidinėja daugybę atsisaukimų, daro prieš karę manifestacijas, kurios kur-kas didesnės esti už policijos manifestacijas; kai-kur manifestacijas už karę jie paverčia i manifestacijas prieš karę ir užtat maskolių valdžią kai-kur dabar jau uždraudžia ir tokias savo naudon daromas manifestacijas. Ir ne tik susipratę darbininkai ir jų šalininkai eina prieš šią karę, — eina prieš ją visi, kas tik nėra pasidavęs valdžiai ir ponams — piniguočiams ir turi apie tai šioki-toki supratimą.

Ir darbininkai ir jų užtarėjai šaukia žmones i karę, tik ne i karę su nieko neprasikaltusiais jiems japonų darbininkais, o su maskolių valdžią ir visais varguolių skriaudėjais. Visi supranta, kad sukilimas ir revoliucija dabar da peranksti, kad da permaža teturime spėkų, bet dabar tokia valanda, kad gali visai nenoroms pakilti gaisras. Prie to visi rengiasi turime

rengties ir mės, kad neužkluptų mūsų ta valanda visiškai neprisirengus.

Daugiausiai būtų galima laimėti sukilusiems, jei Maskoliją da labiau pradėtų mušti Japonija ir visiškai ją sumuštų. Mes trokštame to ne tik dėlto, kad mums tuomet kur-kas lengviau būtų apsidirbti su mūsų budeliais, bet ir dėlto, kad Japonijos jungas Korėjoj ir Mandžurijoj būtų nesulyginamai lengvesnis už Maskolijos.

Per šitą karę daug mūsų brolių galvas paguldys, kareiviai kris iš vienos ir kitos pusės, kaip rudenį nuo medžių lapai, bet sunku kas-nors bepadaryt su tais, kurie jau tarnauja kariūmenėj ir nieko nebegalima pagelbėti tiems, kurie jau yra nuvaryti į karę, — atsakymas už tą nekaltą kraują ir ašarų praliejimą, už tiek gyvasčių suėdimą puola ant maskolių ir japonų valdžios ir jų piniguočių! Bet tie, kurie dabar yra namiej ir kuriuos ar ryt, ar poryt gali pašaukti į karę („zapasnieji“, „opolčencai“), tie stačiai turi į ją neiti. Jei vienas, da neitų, maskolių valdžia, smarkiai už tai juos nubaustų, gal dargi sušaudytų sugavusi, bet jei visi arba bent kokia pusė neitų, tada jiems nieko už tai nepadarytų. Pora metų atgal nėjo į maskolių kariūmenę beveik pusė pašauktų finų, kurie iki to laiko turėdavo eiti tiktai į savo kariūmenę; kad būtų vienas, antras teip padaręs, būtų skaudžiai nubaudusi juos maskolių valdžia, o kaip daug nėjo, nieko jiems neišdriso daryti. Pagaliaus, ar vis-tik ne geriau slapyties, o ne lieti už svetimus reikalus savo ir nieko nekaltų savo brolių kraują, ne nešt į karę savo galvą paguldyt. Daugelis Lietuvoj rengiasi bėgt nuo karės į Prūsus, Angliją ar Ameriką, bet atsiminkit, kad išbėge jau nebegalėsit sugrižt! Užtat dirbkit, kiek galėdami, kad kuomažiausiai žmonių eitų į šitą karę, kad nieks neaukautų jai, ir visi renkitės į kitą karę — į karę su maskolių valdžia, ponais-piniguočiais ir visais mūsų skriaudėjais — dabar geras laiks!

V. Kapsukas.

Tegyvuoja, kas kovoja!

Tegyvuoja, kas kovoja	Tegyvuoja, kas kovoja
Už tėvų žemele,	Už žmonių liuosybę,
Už tą narsią, didžią garsią	Platin šviesą, gina tiesą
Praeityj šalele	Ir žmonių lygybę!

Tegyvuoja, kas kovoja
Už žmonių brolystę,
Kas beturčiams, kas varguoliams
Saulę leidž išvysti!

Tegyvuoja, kas kovoja
Už žmonių gėrybę,
Laimę sėja, meilę sklėja —
Šventąją teisybę!

Šatekšnis.

Tėvas ir sūnus.

Traukinys (mašina) dūmė per miškus ir laukus. Vagono kamputyj ant suolo sėdėjo žmogus ir verkė. Ašaros krito, kaip lietus, kaip smarkus gausus lietus, kurs ūmai nulija ir greit praėina. Kad paslėptų ašaras, užsidengė jis veidą raudona skarele. Smarkus traukinio dundėjimas, lyg plaktuku, daužė žmogaus krūtinę. O jis vis rūpinas, kad tik greičiau, kad tik greičiau ant vietos būtų, nors... jau vistiek lavonas...

— Ir dar teip neseniai sapnavau jį, nabagą... mąsto sau žmogus. Rodos semu iš versmės vandenį, žiūriu, o jis ant pat dugno su nuplyšusiais kailinukais... tuoj, tuoj nuskęs... „Mykolai, sūnau mano, sakau jam, ką čia dirbi?“ O jis man: „Tetušėli, nebeišturėsiu toliau kariūnėnėj (vaiske), nebeišturėsiu!“ Aš jam vėl, rodos, sakau: „Būk kantrus, visų klausyk, mokinkis!“ Ir žiūrėk, jau jis išsimokino...

Didelė ašara nuriudėjo per senuko skruostus ir nukrito ant vagono grindų.

— Važiuoju aš pas jį, pas jį važiuoju, kalbėjo pats su savim, o žinau, kad jau jo nebėra! Bet... ar turėsiu dar pas ką pagrižti? gal ir jos neberasiu gyvos?... Bėgo, vargšė, įkandėm laukų, krūvinomis ašaromis meldė, kad ir ją drauge paimčiau... rėkė, kaip padūkusi, lėkė paskui vežimo... Jos kojos net pamėlinavo nuo šalčio... Sušėriau arkliams botagu ir nulėkiau... Gal ji jau sustingo ten ant lauko?... Kam gi aš nepaėmiau motinos?! Kogi mudviem šiandien bereikia? Teeina pinigai, težūna ūkė, tenykštą galvijėliai! Kas mudviem, kam mudviem bereikia to viso? Užsikabįsiva krepšius ir eisiva per žmones...

— Prispaudė kaktą prie lango, ašaros plaukė per stiklą.

— Oi, motin, motin, susilaukėva gi mudu vainiko ant žilo plauko! Ir tu kur-nors raudi dabar, daužai galvelę į mūrą...

Senis raudėjo, kaip mažas vaikas. Verksmas ir traukinys kratė jo žilą galvą. Ašaros plaukė, kaip vanduo iš šaltinio. Jis vėl tartum išgirdo savo žmonos balsą, kaip ji bėga paskui vežimo ir prašo, kad ją drauge paimtų, o jis arkliams uždrožė... Tik toli girdėt vaitojimas laukuose...

— Tikrai jau neberasiu jos gyvos. Kad mane pakastų bent po žeme drauge su Mykolu! Nors pūsiu drauge su juo, kad gyvent drauge negalima buvo. Sunku bus jam ten vienam svetimaj šalyj... kad ir mane drauge pakastų ten po žeme...

— O gaila, užaugo jis pas mus, išbujojo, kaip ažuols stiprus, gražus... Būdavo, kad paims ką į rankas, tai trupiniai paverčia. Kam neatėjo į galvą nukirst jam vieną ranką, kol dar kūdikiu tebebuvo? nebūtų reikėję jam kariūmenėn eiti, nebūtų dabar taip jaunas prazuves...

Ir sūnus jo jaunas, kariūmenėn pakliuvęs, nė kartą taip ir patsai vaitojo; nė kartą keikė jis savo prilikimą ir savo gimimo dieną. Verks, būdavo, verks, naktį ant kietos, prastos lovos kazarmėj gulėdamas, raudos, raudos... Kad nors vienas savas žmogus čia būtų, kad nors vienas kareivis iš savo krašto, o dabar nė žodelio su kuo pasikalbėti, nė tėvams laiško nėra kam parašyti, nė kam pasiskusti... O tiek jau apmądų ir skausmų ant širdies užgulė, taip slėgia, taip spaudžia krūtinę... Atsikels, būdavo, visas nuvargęs, nusilpęs, akis nuo verksmo užtinusios. Taip sunku, taip norisi dar pagulėt, bet reikia kelties. Kankina paskui ištisą dieną, vaiko, muštruoja... Atsistos, ar pasilenks nė taip, kaip liepia, tuoj skelia vyresnysis per žandą, net akyse pažaliuoja... O kur čia žmogus ir pataikys taip viską iš karto? Kitą kartą nė suprastė nesupranti, ko jie nuo tavęs nori... Apicieriai pikčiau už šunį žmogų laiko: ką-nors tik ne taip padarysi, tuojais tamsiam urve atsідursi; o ten valgyt negausi, nė kur atsīgult neturėsi. Arba pastato keliais pūdais užkrovę ir stovėk taip išsitiesęs kelias valandas; net alpti pradėdi žmogus, o pajudėti užginta...

— Prakeiktas kareivių gyvenimas! Prakeiktas prilikimas! — dažnai išsiverždavo iš Mykolo krūtinės skaudus atsідūsimas — ir už ką? už ką jie mus taip kankina; kas jiems davė tiesą tam?..

Išbliško Mykolas, pagelto. Ilgėjimas čiulpia jauno jo kūno syvus, nuvargimas nebeduoda strėnų atitiesti, o širdelę teip gelia.

— Jaučiu, nebeištūrėsiu daugiau; reikės mirti... O kad nors kartelį iščia išsprukti galėčiau, svajojo Mykolas, kad nors ant valandėlės nulėkčiau gimtinės šalelėn, į savo sodžių, pasižiūrėčiau, išsiklausčiau, kaip ten tetušiai gyvena, ar sveiki, ar gyvi... ir vėl stiprumas mano pagrižtų, vėl, rodos, metais galėčiau kęsti!

Bet tuščios Mykolo svajonės ir karšti jo norai: jis negali nulėkt pas savuosius: jam skirta kęsti ištisus ketverius metus, o dienos teip pamažu velkas, teip sunkios, nepakeliamos dienos!

— Oi, negaliu, negaliu jau toliau beištūrėti!

Ir neištūrėjo Mykolas. Įdubo jo plati krūtinė, rankos ir kojos sulieso, suvyto...

— Dievuliau, Dievuliau, dūsavo vaikas, ar jau iš tikrųjų baigiasi mano jaunystė, ar jau nebregėsiu savųjų?

Ir jautė kasdieną, kaip prakaitas išpila jam visą kūną, kaip džiūva gislos ir spėkos vis mažinasi.

Neilgai Mykolui prisiėjo ligonbutį gyventi. Karščiavo, karščiavo, kledėjo, tetušėlius minėjo, šaukėsi jų ir tankiai jų klausėsi: „sakykit, tetušėliai, už ką jie mus teip kankina, už ką mus teip jaunus jie į kapą varo? Ar nenorejau su jumis visą amželį drauge vargti?.. Kodėl mus perskyrė?“ Teip ir užgeso su klausimo žodžiais ant lūpų, nė savo krašto nebepamatęs, nė tetušėlių nebeišvydęs daugiau... Tik spindulys, įlindęs per siaurą ligonbučio langelį, žaidė ant sustingusio veido, už lango čiviravo paukštelis...

Tėvams pranešė apie sūnaus mirimą. Sustingo vargšai, tokią naujieną išgirdę... Važiuoja tėvas sūnaus pamatyt paskutinį kartelį, važiuoja į tolimą nepažistamą šalį. Matusė bėga verkdamą, prašo ir ją paimt. Tėvas sėdasi traukinin, ašaros rieda jam iš akių, kaip gausus viduvasario lietus... matusė vaitoja laukuose, o jūdviejų sūnelio jau pabaigti vargai...

Važiuoja dieną, naktį ir vėl visą dieną, nė akių neužmerkia, nė verkti nenustoja... Nebeliko jo paskutinės vilties...

Nuvažiavo. Išlipo drauge su kitais žmonėmis. Visi nuėjo sau, jis vienas liko ant gatvės. Aplink mūrų mūrai, namai,

tokie augšti, didelį tarp jų gatvės, ant gatvių žiba, mirga žiburiai. Žmogelis braidė, braidė po nepažįstamą miestą, nuvargo, pailso; atsisėdo ties augštu mūru, pasidėjo skarelę ant kelių, bet jau nebekrito ant jos ašaros.

— Oi, Mykolai, atsidūso, kad aš tavę nors negyva dar pamatyčiau!

Pradėjo lietus, takšnot. Jis dar daugiau susirietė, pradėjo melstis.

— Motin mielaširdinga, užtarytoja mūsų... šventas Mykolai... — ir mušėsi į krūtinę.

Visą naktį išbudėjo žmogus ant didelio, nežinomo miesto gatvių. Nė akių nesudėjo, nė nepasistiprino niekuo, vis vaikščiojo, slankė, jieškojo. Vos ant rytojaus, diena išaušus, surado, prisiklausė, kur sūnus.

Pamatė sūnų ant lentos begulint. Sugriuvo senis prie lavono kojų ir dar gausesniais upeliais pasipylė iš akių ašaros...

— Sūneli mano, sūneli, už ką tu mus apleidai? kam tu mus palikai?!

Bučioavo sūnaus kojas, verkė, randojo; paskui apėmęs jį ėmė klausinėti, kaip gyvo:

— Sakyk, mano Mykolai, ką mudviem dabar su mama veikti, ką mudviem daryti be tavęs?.. Kas mudviem belieka? Mudu tau vestuvės ruošėva, pargrižtantį vis laukėva ir laukėva, o tu?.. Sakyk, sūneli, kiek mišų už tavo dūšę užpirkti, kiek ubagams išdalinti?..

O sūnus tylėjo. Gulėjo sau ant lentos toks gražus, baltas. Saulutė žaidė ant sustingusio veido, o jis gulėjo ramiai ir tartum juokėsi ir klausė tėvo:

— Už ką jie mus kankina, kas jiems tą tiesą davė?

— V-tė.

Apie šių dienų dievukus svetur ir pas mus.

Lietuvoje, o ypačiai Žemaičiuose, begalinė daugybė kiekviename pašalyje įvairių-įvairiausių dievukų, kurie nenoroms primena mums stabmeldystės laikus.

Žiloje senovėje mat augštaičiai ir žemaičiai, dar stabmeldžiais tebebūdami, darydavo visokių stabus ir garbindavo juos įkėlę į ažuolus. Katalikystę įvedus, kunigai nemokėjo, matyt,

išnaikinti to stabų garbinimo, ar gal nenorėjo per daug staigios atmainos įvesti, ir prisitaikindama prie žmonių supratimo paliko jiems buvusius jų stabus, tiktai praminė juos kitoniškais, būtent katalikiškųjų šventųjų vardais. Tokiu būdu žmonės pasiliko savo dvasioje gryniais stabmeldžiais, bet toks stabų garbinimas jau nebebuvo persekiojamas, nes iš formališkosios pusės žmonės garbino tikrojo Dievo šventuosius. Ilgainiui žmonės užmiršo senovės dievačių vardus, priprato prie katalikiškųjų vardų, bet dėl menko savo dvasios išsiplėtojimo negalėjo kaip priderant permąstyti krikščioniško mokslo, o kunigų skatinami akiai tebė — pildo ir dabar dar visas paviršutines katalikų tikėjimo apeigas ir tarytum bijodami, kad Dievas, toli danguje bebūdamas, jų nepražvelgtų, statosi dievukus ne tiktai prie savo namų, bet ir ant lauko, ir miškuose, prie kiekvieno kelio, prie kiekvieno takelio.

Dabarties kunigai nė kiek nepeikia tokio papročio, nes jiems iš dievukų pašventinimo yra nemažas pelnas, tiktai tai kurie iš jų, pažinę svetimų tautų dievukus, malonėtų, kad ir Lietuvos dievukai būtų nors kiek pavėdi į tuos šventuosius, kurių vardai jiems yra duoti. Nes reikia žinoti, jog kitų tautų dievukai yra padaryti su daug didesniu dailos numanymu. Šitai Madrido (Ispanijoje) Dievo Motina maino savo drabužius pagal švenčių: ji rėdos tai gedulingai, tai vėl skaisčiai, bet visada kuo — puikiausio ir kuo — brangiausio materijalo drabužiais. Salamanko (Ispanijoje) Dievo Motina su Kristum ant kelių žibėta žibė vienais diementais ir kitokiais brangiais akmenimis. Birgoso katedroje Ispanijoje yra Kristaus kančia, į kurią veizint šiurpuliai ima. Ant medžio galvos prilipinti tikri plaukai ir bārda; jo liemuo aptrauktas žmogaus oda (skūra), nuo senumo sutrūnijusia ir skylėta, — net koku žiūrėti; kas penktadienį ašaros iš akių rieda. Tamsesnioji Birgoso gyventojų dalis šventai tiki, jog tam Kristui plaukai iš tikro auga ir jog jis tikromis ašaromis verkia. Neapolio katedroje yra švento Januarijo stovyla. To šventojo kraujas, taureje laikomas ir sudžiūvęs, du kartu metuose per kunigų ir žmonių maldas darosi skystas, kaipo ženklas, jog šventasis žada per visus metus ginti savo užtariamąjį miestą nuo visokių nelaimių. Nuo pradžios žmonės, sekdami maldas paskui kunigą, maloniai prašo šventojo padaryti stebuklą, bet jei šis ilgai užtrunka meldimo neišklausęs, žmonės ima grūmoti,

kumsčiais gražoti, šaukti: „kanalija“ ir panašiais žodžiais. Iškelti kumsčiai tolei nenusileidžiai, kolei kunigas, taure su šventojo krauju laikęs, neapskelbia kraują suskistėjus. Akies mirksnyje pasklsta po visą miestą neišpasakytas džiaugsmas, kad šventasis ir šiuos metus gėsiąs jų miestą nuo nelaimių. Ir su visa bažnyčios iškilme nešioja šventojo stovylą po visas miesto gatves.

Tai kokie žesti kitur dievukai, Bet mūsų kraštui dar negreitai prireiks tokių apgavysčių, nes lietuviai ir be to dar už šventą laiko kiekvieną kunigų žodį ir neatsižvelgdami pildo kiekvieną jų norą.

Grvidlys.

Žinios.

(Meldžiame rašyti žinias tik ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami dyka, ir nors kiek aiškiau, su didesniais tarp eilių tarpais. *Red.*)

Iš Lietuvos.

Kauno gub.

Kaunas. *Mokinių manifestacija dėl karės.* Kai-kuriuose Maskolijos miestuose gimnazijų mokiniai darė iškilmingas procesijas, arba manifestacijas dėl karės. Žinoma, valdžiai tai labai patiko, ir mokiniai už tai buvo garbinami laikraščiuose. Tada ir Kauno mokiniai, norėdami pakilt valdžios akyse, taip pat padarė manifestacijas 12 ir 14 vasario. Mokintojų ir šnipukų varomi, jie be kepurinių ėjo didžiąja gatve ir šaukė garbindami eara: „Bože, caria chrani!“ Kas pasitaikė ant kelio, turėjo nusiimti kepure, o kaip pora žydų nenusiėmė, tai kad užpuolė jie ant jų — vos nesudraskė!

Kad šitie mokiniai visi būtų maskoliai, tai da ne pikta teip nebūtų, dabar tarp jų yra pusė lietuvių ir lenkų. Gėda jiems už tai!

Skaizgis (Žagarės filija, Šiaulių pav.). *Kunigai* — žandarai ir naujas „ciciliku“ tikėjimas. Skaizgirio kunigas Kazimieraitis jau seniai skersai žiūrėjo į knygų skaitytojus ir per pamokslus tankiai sakydavo, kad nereikia skaityti knygų, kurios žmogų iš kelio vedančios, bet da didesni trukšmą pakėlė, kaip tapo atrasta zakristijoje tą dieną prieš Tris Karalius lietuviška

knyga, Šliupo parašyta, „Tikyba ar mokslas.“ „Taj bus zakristijono“, dingtelėjo jam ir tuoj atstatė jį nuo vietos. Pats išvažiavo pas ligonį, o zakristiją užrakino ir pastatė davatkas sergėti, kad zakristijonas į ją neįeitų. Parvažiavęs nuo ligonio, tuoj bėga į miesteli vyrų įieškot kratai pas zakristijoną daryt, bet ne greitai surado: tik vakarė tamsių žmonių vedinas apsiautė zakristijono triobą ir pradėjo kratą. Iškrėtęs ir, kaip davatkos plepa, prisidėjęs abudu skvernu knygų kunigas išdūmė į kleboniją, o savo sėbrams liepė išmėtyti iš špitolės zakristijono daiktus, kad jo nė dvasios ten neliktų. Ir nelaimingas zakristijonas su savo pačia ir mažų vaiku nakčia turėjo išvažiuot už 15 mylių į savo tėviškę. Kunigas tarp paimtų per kratą knygų ir rašinių rado vieną, kurio negalėjo perskaityti; ten, girdi, esą surašyti visi prisidėjusieji prie to naujojo „cicilistų“ tikėjimo. Dabar jis žada pats, kaip tikras žandaras, daryti kratas pas visus aptariamuosius bedievius, „cicilistus.“ Pas žmones mūsų apylinkėse dabar kitokios kalbos nėra, kaip tik apie šituos „bedievius“

Galvočius.

— Kitas korespondentas mums teip rašo iš Skaizgirio apie tą patį dalyką:

Per Naujus Metus buvo atvažiavęs apsilankyti į savo tėviškę kunigas Čekanauskis. Bevažinėdams į Skaizgirio bažnyčią ant mišnių, jis kartą kažikur zakristijoje radęs kokią lietuvišką knygelę.

Kokia toji knygelė buvo, nežinau, bet pats skaizgiritis kunigas kalbėjo žmonėms, būk tenai esą surašyta, jog nėra Dievo, nereikia karaliaus; girdi, reikia išsirinkti sau karalių, reikia visiems ūkininkams atimti žemes ir paskirstyti tarp samdininkų, vienu žodžiu reikia įvesti naują „cicilikų“ tikėjimą. Kur gi nepasibiaurės dūšių ganytojai iš tokios knygelės? Dar tas kunigas Čekanauskis nužiūrėjo, kad zakristijono akis ne tokios, kiokios esti gerų katalikų, ir abudu su Skaizgirio klebonu Kazimieraičiu sumojo, kad tai ne kas kitas, kaip zakristijonas, bus tokią biaurybę į bažnyčią atnešęs. Taigi tą pačią dieną kunigas Kazimieraitis, pasiėmęs iš miestelio keletą vyrų, nuėjo į špitolę zakristijono krėsti. Žandarą pasikviesti į talką nebesuspėjo, o gal norėjo pasirodyti ir patsai ne blogiaus už žandarus mokąs po svetimus padėjimus rausties. Ar ką iš tikro rado, nežinau, bet anot žmonių jis radęs net visą surašą, kas iš jo parapijonų

atsiskyręs nuo katalikų bažnyčios ir prisirašęs prie „cicilikų“ tikėjimo. Ir tą pačią dieną išvarė jį iš špitolės ir iš Skaizgirio. To dar negana. Susekės, ar gal iš ano surašo išskaitys, kad ir Trumpačių sodžiaus ūkininkaitis Narvydas prigulis prie „cicilikų“, pasisaukė pas save jo tėvus ir pribaidė visomis pragaro kančiomis, kad gražintų savo sūnų ant tiesiojo kelio. Tėvai, prisiklausę nuo savo vadovo, kokias kančias jiems reiks kęsti už savo vaiką, parėję namon, kad pagaus jį mušti: „Tu save pražudęs ir mus nori į pragarą nustumti!... Užmušti toki paleistuvį!“

Šis, nieko nesuprazdamas, tiktai numanydamas, kad tėvai savo pašėlime iš tikro gali jam galą padaryti, išbėgo iš namų. Dabar tarp skaizgiriečių ir žagariečių didelis sumišimas. Dievo malonė, kad tas, kaip žmonės ir kunigai vadina, nanjasis „cicilikų“ tikėjimas nespėjęs giliai įleisti žagariečiuose šaknių; jei būtų atsiradę jų daugianis, būtų atsiverusi žemė ir būtų prarijusi kartu su „cicilikais“ ir visus teisinguosius, kaip neperseniai gązdino *Rudiškių* (Joniškio parapijos) kunigas Švėgžda, privezdamas toki-pat atsitikimą ant Martinikos salos, kur vulkanas užliejo didelį miestą ir nepaliko nė vienos gyvos dūšios taip jau už kaži-kokius nusidėjimus. Užtat dabar davatkos liežuvių iškišusios laksto, nešiodamos žinias apie tariamuosius „cicilikus.“ *Dvelačių* sodžiūje (Joniškio parapijoje) vienas ūkininkas kad kiek, būtų netekęs ir pačios, ir vis per davatkų liežuvį. Kaži-kokia iš jų suuodusi, būk ir jis kvepąs ar dvokias „ciciliku“, ir suskundė jautnosios motinai. Ta nusigandusi prieš pačias jungtuves (šliubą) nuėjusi sako: „ženteli, tavę žmones „ciciliku“ apšaukė, — suirs mūsų derybos!“ Šis, išgirdęs tokias apkalbas, kaip įmanydamas teisinis, rodėsi tebenešiojasi ir škaplierius ir rožančių ir vos-ne-vos nuramino įbaugintą nošę.

Katalikas.

— Trečias korespondentas da daugiau žinių paduoda: Prieš Tris Karalius kunigas Kazimieraitis, pasisaukęs iš miestelio keletą vyrų, padarė kratą pas zakristijoną, įieškodamas lietuviškų knygų, ir, ką tiktai radęs, užgrobė. Taip-pat atėmė visus akmenėlius ir suakmenėjusius augmenis, kuriuos zakristijonas buvo prisirinkęs Šventosios pakrančiais. Protokolo nėkoko nerašė, kaip rašo žandarai, ką — nors iškretę, bet zakristijoną tuojaus išmetė iš špitolės, nes iš atrastų pas jį mažmožių

kunigas Kazimieraitis supratus, kad jis platino tarp jo parapijonų kaž-koki naują „cicilikų“ tikėjimą, prie kurio prisirašant būk reikią savo krauju pasirašyti. Dėlei atrastų pas zakristijoną akmenėlių, dabar visų kalbama, būk juos gaunas tas, kurs daugiaus žmonių prie „cicilikų“ tikėjimo pritraukias.

Už kelių dienų po tos kratos kunigas Kazimieraitis pasisaukė Trumpaiečių sodžiaus (Jonišio parapijos) ūkininką Narvydą ir paėmė jį į naga, kam nepriziūris savo sūnaus ir leides jam prisirašyti prie „cicilikų“. Idant Dievas susimylėtų, ir nenusiųstų ant jo namų kokios nelaimės, kunigas prikalbinėjo jį išvaryti ant visados savo sūnų iš namų ir mokė, kaip reikia tai padaryti. „Nusivesk, sako, į valsčiaus kanceliariją, liepk pasirašyti, kad jis iš namų atsitraukia, ir nėkuomet nebegris, nieko iš ūkės, nebejieškos, duok jam 50 rublių ir teina sau, kaip tas Kajinas. O jei, sako, geruoju neis, tai pasakyk man, aš padarysiu teip, kad jis nė tų 50 rublių negavęs iškeltiaus tenai, iškur nėkuomet nebesugris!...“ Sugraudintas ūkininkas išmetė kunigui penkrublinę ant mišų, kad Dievas atsiųstų jo vaikui šventą dvasią, o parėjęs namon padarė savo sūnui karštą pirtį. Ikišiol Narvydo sūnus dar apsikeždamas būva namie, bet kur tiktai jis eina, visi pirštais rodo, šalinasi, kaip nuo velnio apsėsto, žiūri ar jis eidamas pro kryžių nusiima kepurę, ar žegnojasi, ar klaupiasi bažnyčioje, o jei kas su juo kartu eina, žiūrėk, žmonės ir apšaukia „cicilikų“ pasekėju.

Esas dar antras „cicilikų“ vadovas Reibinių sodžiuje netoli nuo Skaizgirio, tai tas ir į bažnyčią bijas beeiti, nes žmonės tyko jį ar užmušti, ar nušauti; o jei nustos vaikščioti į bažnyčią, žmonės, kunigo užsiundyti, iš tikro gali jį kur nudėti.

Tuoju po Trijų Karalių atpyškėjo į Skaizgirį *Rudiskiu* kunigas Svėgzda ir abudu su Kazimieraičiu teiravos, kaip čia būtų geriaus tuos „cicilikus“ išnaikinus. Mat ir rudiskietis turis vargo su naujojo tikėjimo pasekėjais. Ir išgalvojo toki vaistą, kurio nė pats žandarų viršininkas Vonsiackis nebūtų galėjęs pramanyti. Taigi tuodu kunigu teip nusprendė: jei cicilikai nenustosia gerųjų katalikų gundė, jei nenustosia lietuviškų knygų patį skaite ir kitiems dalinę, tai sušauksią susirinkimą (skodą) ir liepsią žmonėms surašyti nusprendimą (prigovorą) apie ištrėmimą visų pavojingųjų parapijoje žmonių į Sibirą.

Iš tikro, valdžia visai be reikalo užlaiko mūsų krašte tokia daugybę prištovų, uriaadnikų, žandarų, bereikalo moka jiems tokias dideles algas! Juk mūsų kunigai galėtų užstoti ir policija, ir žandarus — ir tai be kokios algos, o jei valdžia primestų jiems nors dalelę to, kiek išleidžia policijos užlaikymui, tai mūsų Kazimieraičiai, Švėgzdos ir kiti tokie kunigai-žandariai ne tiktai Vonsiacki, bet ir pati Muravjovą pralenktų! *Aguona.*

— Ketvirtas korespondentas iš ten-pat rašo:

Kunigas Kazimieraitis susekęs, kad jo zakristijonas skaitas lietuviškas knygas, pavarė jį nuo vietos ir apskelbė žmonėms, būk jis esas koks-ten „cincilikas“, turis kitoki tikėjimą, nepripažįstas karaliaus ir niekinas kunigus. Tarp žmonių pasklydo garsas, kad visa jaunūmenė dabar esanti iškrypus iš katalikų tikėjimo, būk ji tą laikanti už savo Dievą, ką nuo ryto pirmiausiai pasitinka: ar arkli, ar šuni, ar koki žmogų. Kas prie šitokio tikėjimo nori prisidėti, turis pirštą išipioves savo krauju pasirašyti. Vienas tėvas, pasibiaurėdamas iš tokio tikėjimo, pasakė, jog tuojaus nušautų savo sūnų, jei kas tikrai prirodytų jį pri „cincilikų“ prigulint.

Kas visus to naujojo tikėjimo įsakymus išpildas, gaunas vieną didelę knygą, kurioje visas jų tikėjimas esąs išguldytas, ir dar dvyliką mažų knygelių, kurias privalo kitiems išdalinti. Kas tokią knygelę gaunas, tuojuo pavirstas „cinciliku“, o dalintojas paliekas vyresninoju ant dvylikos naujų pasekėjų. Dabar pas mus ir labiau apsišvietusieji žmonės bijo platinti lietuviškas knygeles ir laikraščius, nes žmonės gali apskusti juos kunigui arba policijai, kaipo kaž-kokio naujo tikėjimo platintojus.

Akis.

Gyvuojame mūsų draugystėlė „Vienybė“! Pereitų metų „Ukininko“ 11 numeryje buvo rašyta, kaip nesisėkė mums „Vienybė“! Žinoma, iš pradžios kiekvienas darbas silpnai eina, bet paskui pasitaiso, jei tik žmogus rankų nenuleidžia; taip ir mūsų draugystėlė iš pradžios eina silpnai, bet turim viltį, jog sustiprės. Rožančavos nedėlioje susiejom tie patys, kurie buvom pirmiaus, dar naujų prisidėjo; tiktai dabar nėra mergaičių. Sustatėm įstatymus, susirašėm, sutaisėm tam tikras apskaitas, nusipirkom knygų ir skaitom pasidalydami. Draugystės sąnarių tėra tik 7, susirinę iš dviejų parapijų; tik gaila, kad mūsų apylinkėje nėra nė vienos geros lietuvaitsės, bet turim viltį, kad ir jos neužilgo pabus.

Silpnutis.

Žeimis (Panevėžio pav.) *Šviesos paveikslai.* Mūsų valsčiaus mokytojas šimet vėl mokė žmones pravoslavijos, rodydamas paveikslus. Pernai jam tas mokslas visiškai nepasisekė. Šimet gi kur kas geriau, nes prisidėjo į talką mūsų klebonas. Sakydamas pamokslą tą nedėlią prieš Visus Šventus jis užbaigė:

— Parapijoniai, ko jūs išėję iš bažnyčios rėkajate po miestelį, kad negaliu aš nė klebonijoje tvirt, ir geriate, — geriau eikite į mokyklą. Ten mokytojas parodys jums visokių paveikslų ir apie juos apsakys — daugiau pelno turėsite. Žmonės paklausė ir prisirinko gana apščiai. Kaip ir pernai, mokytojas rodė ir skaitė — žinoma rusiškai — apie buvusius rusų kunigaikščius, kurie savo darbais ant nepasiekiamos augštybės iškėlė „šventą rusų žemę“, apie popus, kurie šventais palikę, palikdami tikrą, teisingą savo mokslą žmonėms ir apie tai, kaip visose nelaimėse Dievo apveizda gelbėjusi „šventą rusų žemę“. Kur išmintingesni žmonės abejojo, ar gali globt Dievo apveizda tokius žmones, kurie vien kitą krauju gyvi, kurie Kražiuose tiek kraujo praliejo. „Tik ko dėties prie išaugštinimo „šventos rusų žemės“ mūsų klebonui?“ — klausinėjo jie kits-kito, nesuprzdami žandariško kunigo darbo.

Krap.

Linkuva (Panevėžio pav.) *Kieno valia?* Tą nedėlią po šv. Mykolo buvo susirinkęs mūsų valsčiaus susirinkimas. Seniau jis buvo sprendęs, kad vaikai, kurie lanko mokyklą, kiekvienas iš savų pinigų turi pirkties mokslo knygas. Mokytojui pagailo knygų pinigų — juk jie galėtų ir jo kišenėj žvangėt, kaip žvanga dabar kitų!

— Pasakysiu tiems neišmanėliams, — tarė jis sau — kad direkcija liepė paskirt knygoms pinigų.

Vyrai, gavę žinot, kam jie šaukti, ėmė rėkt, kam juos bereikalo gaišina.

— Juk jau tarėme, kad kiekvienas sau pirsksis, ko da vėl reikia? — atsiliepė drąsesni balsai.

Gedžiūnų Šeleika net pareikalavo, kad sustatytų ant mokytojo protokolą, kam jis bereikalo gaišina žmonės darbo laike.

— Į turmelę jį, teisšimiega, nesapaliojęs! — užsipulė ant jo staršina.

Buvo jau beišveda starastos Šeleiką, bet vyrai neleido.

— Mes visi to reikalaujame! Visi to norime! — sako.

Staršina ėmė aiškint, kad tokių dalykų susirinkime nedaro.

— Ir ant manes ir ant jūsų — sako — da gali blógumą užmest ir visus palaikyti už buntaučikus.)*

„Buntaučikus“, — dingtelėjo vyrams galvoje ir nutilo. Mokytojas buvo benudžiungas, kad teip subraukė staršina vyrus ir nugazdino juos. Bet veltui! vyrai nusprendė neduoti pinigų. O apie protokolą lyg užsimiršo. Jau metas būtų ir tai suprast, kad ką susirinkimas sprendžia, tai staršina turi pildyti: susirinkimas buvo sprendęs staršinos ir mokytojo pasiūlymus: į protokolą įtraukti, staršina ir turėjo tai padaryti; jei nepadarė, tai tik vyrų apsileidimas ir amžinas nesusipratimas. Ar da ilgai teip duosimės už nosies vadžioties?

— *Kunigas-judošius.* „Palaukite jus!“ — tarė sau Linkuvos kunigas Kazlauskis, lipdamas pamokslą sakyti tą nedėlią tuoj po šv. Mykolo.

Mat, ką tik da atsikėlęs, jis pasergėjo, kad mūsų bažnyčioje daromas baisus papiktinimas — gieda „Šventas tvirtas, šventas nemirštantis“ — „biedieviškai“. Sumojo kunigėlis kas čia kaltas: buvo norėjęs nebart nė giedotojų, nė žmonių, buvo pasiūkęs pas save A. Beleckį — jis suplikaciją gieda — davė jam išgerti 2 buteli alaus ir liepė, kad giedotų „Šventas macnas, šventas nesmertelnas“, kaip esa katalikų bažnyčios prisakyta. Beleckis užgiedojo, kaip buvo lieptas. Bet giedotojai savaip paėmė — lietuviškai, „biedieviškai“.

Mieli, parapijoniai! — tarė tūščiai į žmones, pradėjęs pamokslą sakyti Kazlauskis — jei jaučiate, kurie skaito lietuviškas knygas ir raštus, duokite žinią policijai, skųskite tuos žmones, nelaikykite jų savo parapijoje, vistiek ar tai sūnus bus, ar kitas kas.... Te juos išvaro į Sibirą ar kur! Už tai apturėsite nuo Dievo loskų.... O jei ne, tai užtrauksite ant savęs Dievo rykštę ir kėsitė bėdas, nelaimes....

Beklausydamas net nušiuropau. Akyse man pasirodė Judošius, ne kunigas, kurs geizdamas smagaus gyvenimo idavė savo mokytoją, artimo meile prisidengdamas. Kasgi daugiau gali mokyt tėvus savo vaikus, iduot arba vaikus savo tėvus, jei ne judošius? Jaugi kunigas Kazlauskis mano, kad Jėzus, vaikščiodamas po žmones ir skelbdamas jiems savo mokslą, mokė juos judošystės ir už dvi buteli alaus savo artimą papirkt? Ir kam tai? Didesnei Dievo garbei? *Ožiab.*

*) maistiniukus.

Vaškai. (Panevėžio pav.). *Tokia Dievo valia.* Sunku itikėti nemačiusiam žmogui: per šv. Mykolą belaikant klebonui „votyva“ pasipainiojo po kojų vargdienė žmona — arti prie altoriaus ji klupojo. Supyko klebonas ir, metęs mišias, pripuolė senutę už plaukų raut. — Tau čia, ponia! Tau! — Palengvinęs širdį, sugrįžo prie altoriaus ir užbaigė mišias. Stebėjos matydami tai žmonės.

— Ar tik nebus galvos sumaišymą gavęs? — spėliojo kiti.

Bet sveikas pasirodė.

— Kodėl tu nesitūrėjai? — klausinėjo kiti užjauzdami senutės nelaime.

— Na čia... turbūt aš vėrta, kad mane kunigėlis peša.

— Taigi, taigi, sesutė! — paskubėjo pritart dievobaiminga žmonelė. — Oia vargusi dangių atrasi! *Parap.*

Siauliai. *Pinigų ir pinigų!* Siaulių kamendorius kun. Bijeika kalėdodamas nieko daugiau nekalbėjo, kaip tik apie pinigus; negana kalėdos, kurią sudeda pinigais ir javais, bet kas metai dar bažnyčiai renka ir vis šaukia neprisotinta dvasia, keikdama žmones: pinigų, pinigų, pinigų! *Se.*

Šimonis (Ūkm. pav.) *Nauja mokykla.* Keli metai atgal valdžia reikalavo nuo valsčionių, kad jie apsiimtų pastatyti savo valsčių antrą mokyklą. Tam tikslui ji davė Mičiūnų sodžiuje lauką (8 verstai nuo Šimonių). Valsčionis vienbalsiai atmetė tą „geradėjystę“ sakydami, kad jiems užteksią ir vienos mokyklos. Matydama nepriveiksianti valsčionių, valdžia savo lėšomis atidengė šimet Juodpenuose (šaly Mičiūnų) mokyklą. Mokyklai vietą gavo pas žydą, kuris pertaisė seną odinę dirbtuvę; pas ūkininkus negalėjo gauti pasisamdyt. Mokykla taip pavadinata: „Apšvietimo ministerijos Mičiūnų žmonių mokykla“. Paskui ją perkels į Mičiūnus, kai bus prirengtas butas. Nevyriskai pasielgė ši kartą mūsų žmonės. Iš pradžių tarėsi neleisti vaikų į naują mokyklą, vienok, atsidengus jai, iš pirmos dienos pilną privežė: dabar ten mokinas 40—50 vaikų. Patį nenorėjo mokyklos, o dabar leidžia vaikus, gerai žinodami, kad nemokis jų tenai lietuviškai skaityti, rašyti, nežadįs savo kalbos, tikėjimo meilės, o mokis visokių maldų už carą ir jo giminę, įkvėps vaikams maskolišką dvasią. Būtų gerai, kad žmonės

susitarę nebeleistų vaikų į tą mokyklą — tuomet pati valdžia ją uždengtų ir atsisakytų nuo jos statymo Mičiūnuose.

Šimonietis.
Mūsų ponai. Už vieną dalyką galima būtų šimoniečiai pagirti — tai už gerą jų apsiėimą su savo ponais. Teip, šimet jie gerai pasielgė, pirmą sykį pasižindami su savo nauju ponu žemiečių viršininku (žemškiu). Žmonių prisirinko labai daug. Todėl mūsų viršininkas, norėdamas visiems parodyt savo didybę, išvarė žmones ant oro; pats gi, išėjęs prieš juos, liepė jiems nusiimti kepures. Žmonės nepaklausė, kadangi nieks ant šalčio nenorėjo stovėt be kepurų prieš toki-pat žmogų, kaip ir jie. Paskui viršininkas pradėjo rusiškai skaityt apie naujai įvedamą tvarką. Žmonės pareikalavo, kad lietuviškai skaitytų, ir jis liepė raštininkui versti. Kai-kurie da ir tuo nepasikakino ir reikalavo, kad jis pats lietuviškai skaitytų. Nebegalėdamas suvaldyt žmonių, nepabaigęs nė ištatymų skaityt, mūsų viršininkas spruko atgal į valsčių.

Šiometiniai rinkimai valsčiaus viršininkų gerai pasisekė; išrinkti: staršina — Šlapelis, valsčiaus teismo (sūdo) pirmsėdžiu Daukas, žmogų doru, išmintingu, lengvai prieinamu be buteliuko ir pusrubliuko.

Šimonietis

Suvalkų gub.

Vilkaviškis. Da vienas kunigas - judošius. Antrą adventų nedėlią Vilkaviškio džiakonas kun. Dobrila, sakydamas pamokslą, tarp kitko štai ką pasakė: Atėjo blogi laikai, žmonės pradėjo neklausyti ir priešintis valdžiai, prasimanė skaityti bedieviškus raštus. Vienas, paragavęs tų nuodų, užkrečia ir kitus, niekina kunigus, neklauso šventos bažnyčios, tos mūsų motinos. Sako, kad už 10 metų nebebūsią kunigų, nebebūsią bažnyčių. Ak mes gerai žinome, kad kiekviena valdžia, kaip sviatiška teip ir dvasiška, nuo Dievo yra ir kiekvienos vyriausybės turimė klausyti. Tokių „buntauninkų“ gana daug yra mūsų parapijoje, yra Obšrūtų kaime ir arčiaus Pilviškių. Jie skaito save už apšviestus ir mokintus, o yra visiškai akli ir kvaili, nieko daugiau nemoka, kaip vien žmonės „buntavoti“. Bedieviškus raštus skaito ir jauni ir seni žmonės ir itiki tiems prakeiktiems raštams. Jūs visi, kurie mylite Dievą, nesusidėkite su tokiais bedieviais, saugokitės jų, kaip limpamos ligos, kad neužkrėstų

23
jūsų dievobaimingos širdies savo „pekliška masa“ ir, patis eidami
į pragarą, nenuvestų ir jūsų“.

Kad kunigai šunvuodegauja prieš vyriaišybę, kad, kaip
įmanydami, stengiasi carui pasigerinti, tame nėra nieko nuo-
stabaus: po valdžios sparnu jie tikisi lengviaus galėsią plėsti
savo aveles, kaip tai ir daro kun. Dobrila, bet kodėl jie nesi-
drovi atvirai būti žandarų talkininkais, tai sunku suprasti. Pa-
prasti judosiai dirba slapčia, o kunigas išduoda negeistinus jiems
žmones atvirai per pamokslus, tarytum pats Dievas teip yra
liepęs. Kristus liepė mylėti savo priešus, o dabartiniai jo
ipėdiniai Kristaus vardu denuncijuoja (skundžia) negeistinas sau
ypatas.

Lėsnistvos valsčius. (Naumiečio pav.). *Naikinimas
lietuviškų parašų.* 13 vasario buvo Lėsnistvos valsčiaus susirin-
kimas. Vaitas tarp kitų nutarimų perskaitė, kad niekur ant
stulpų prie kelių nebūtų lietuviškai parašyta, o vien tik ru-
siškai. Atsirado baikštuoliai, kurie tuoj nugrandė nuo skardų
lietuviškus parašus, kiti derva užtepliojo; bet yra ir tokių, kurie
nieko nedaro ir kaip buvo pas juos lietuviški parašai, teip ir
tėbėra. Išnaikinti lietuviški parašai tapo: Kirmiškiuos, Urbantuos,
Liepalotuos, Jurgbūdžiuos, Pūstelninkuos, — liko: Voveriuos,
Ašmoniškiuos, ir nieks jiems už tai nieko nesako, nė policija
nagų nekiša. Gėda tiems, kurie teip klauso kiekvieno kvailo
pasakymo. Juk pernai jau iškovojo sau žmonės lietuviškus pa-
sarašus dargi ant sankrovų, pilviškiečiai ir senapiliečiai dargi per
teismą (sūdą) tai laimėjo, o dabar šitie kinkadrebiai jau ėmė ir
išsigando.

Praeivis.
Veiveriai (Senapilio pav.) *Neikite į tokius spektaklius!*
14 vasario mokykloje, prie Veiverių mokytojų seiminarijos, buvo
spektaklis. Ant jo susirinko, neskaitant mokinių, ir žmonių iš ša-
lės — daugumas iš jų buvo lietuviai. Bet ko jie ten susirin-
ko? ką jie ten ypatingo išgirdo? Gal išgirdo dainuojant
kokia nors lietuviškas savo dainas? gal išgirdo kokių nors
naudingų žinių? gal matė vaidenant kokią nors gerą ko-
mediją? Bet ne! to nieko nebuvo — girdėjo jie tik dainuojant
ir žaidžiant prakeiktą maskolišką gimną — „Bože, caria chrani“,
kuris tą vakarą buvo atkartotas net 6 sykius, ir dvi tušti mas-
koliški komedijai apie meilę. Bet kam mums, broliai lietuviai,
to reikia? Kam mums eiti klausyties tų tuščių komedijų ir

gimno, kuriuo maskolių valdžios tarnai garbina savo tėtę — carą? Lai nė vienas iš mūsų toliau nebelanko tų prakeiktų seminarijos vakarų, lai ten tik vieni valdžios tarnai gieda ir žaidžia tą savo prakeiktą gimną ir klauso tų savo komedijų!

Bronislovas.

Garliava. (Senapilio pay.) *Jaunas šnipukas.* Valsčiaus kanceliarijoje jau antri metai kaip „ponačia“ raštininkas Vaitkūnas. Vieną kartą buvo atsiųsta krasa (pašta) vienam vaikiniui lietuviška knygelė; raštininkas, patyręs apie tai, tuoj davė žinią raudonsiūliui, kuris perveizėjęs knygutę, o nieko blogo joje nepamatęs, atidavė ją, kam buvęs iusta. Mūsų ponaitis sėbrauja su šnipais, o išgirdęs, kur kas skaito knygas, tuoj duoda jiems žinią. Da jaunas būdamas, o užsiima šnipinėjimu, kas bebus, kaip užaugs? — Bus tikras judošius!

J. Bitinas.

Vilniaus gub.

Jėvija (Trakų pav.) *Apleistas kaimelis.* Mūsų parapija gali būti priskaityta prie grynai lietuviškų, nors paskesniuose laikuose žmonės smagiai nutauto. Kaltybė tame yra kaip kunigų, kurie platino čion Dievo žodį lenkiška kalba, teip ir tų visų, kurie galėtų būti žmonių vadovais, bet jie iščia išsiskaidė, įsiskodami kur svetur geresnės laimės; čia nerasi nė gydytojaus, nė gydytojos, nė kokio nors kito apšviestiesnio žmogaus lietuvių; visi žmonių „globėjai“ yra sretimtaučiai, kuriems tik rūpi kuo daugiausiai pinigų išgrobti nuo tamsių žmonių.

Teip, čia yra valdžios ligonbutis, yra ir gydytojas maskolius Sierpenski, bet naudos iš to ligonbučio žmonėms nedaug. Gydytojas veltui tepriima tik paskirtose valandose ir tai tik pusantros valandos, o kas pasivėlina, tai jau privalo gydytojui mokėti. Apžiūrėjimas ir gydymas kuo — menkiausias: gydytojui rūpi tik didesni ligonių skaičių į knygas įtraukti, idant tokiu būdu galėtų parodyti savo veiklumą. Pirmiaus čia buvo feldšeris, labai mėgstas išgerti. Žmonės jau teip buvo įpratę, kad, prireikus eiti prie daktaro, pirmiaus turėdavo nusipirkti degtinės buteliuką ir poną feldšerį pavaišinti — tuomet, vietoj užrašytų pamazgų, jis duodavęs žmonėms geresnius vaistus. Dabar nuo naujų metų turime jau kitą feldšerį Kaduškevycių, žinoma, stačiatikį. Koks jis bus, da negalima žinoti, nors, matomai, godesnis ant pinigų, o ne ant degtinės. Nėsant gero gydytojo,

žmonės kreipiasi prie žydo feldšerio Jezirzkio, kuris iš gydymo padarė puikiausią gešėtą. Prie to feldšerio kreipiasi net ir patsai vietinis grapas Plioteris. Apsigyvenus daktarui lietuviui, Jezierskio praktika, jau neviena išvairusi į aną svetą, turėtų žūti. Bet ką gi daryti, kad mūsų gydytojai labiau mėgsta svetur gyventi. Čia yra ir aptieka, kurią dabar laiko katalikas. Buvęs čia aptiekėninkas žydas nemaža pasipelnė, perdavinėdamas žmonėms sachariną vietoj cukraus. — Tokios tai naujienos Jėvijoj.

Vanagėlis.

Lietuviai svetur.

Škotija. *Slaviston.* Girdėdamas, kaip kitų miestų lietuviai pasigiria su visokiomis naujienomis, linksmomis ir nelinksmomis, teipgi ir aš, pramokęs šiek-tiek plunksną vadžiot, noriu ši-tą parašyti apie mūsų miestelio lietuvius.

Linksmos Kalėdos buvo pas mus; nors ir kitais metais tas pats atsitikdavo, bet ne teip įstabu buvo, kad jauni padurnuodavo; šiais metais ir vedusieji, nors vargų suspausti, o teip gražiai pašilinkmino, kad net miela: štai Davino pati ligonbutyį rengėsi į aną svetą keliauti, o čia vyras „baliavoja“, nieko nežiūri, nė savo mažų vaikų, kurie badą kenčia!

Štai kaip atsitiko. Du broliai ir vienas švogėris, susirinkę į vieną grincią, pradėjo vienas kitą su stikleliu geltono alučio sveikinti. Jų kišenukai subliuško, nebėbuvo už ką alučio parsigabent; gal da ir būtų kuris turėjęs, bet čia vėl nelaimė: moterėlės, bevilkdamos alų, teip nuilso, kad ant vietos susmuko. No, ką dabar daryt? O čia širdis alpsta, trokšta, o nēr kuo pavilgyt, atsigaiyint... Ką dabar daryt, kuo tą troškimą užgerint? Ir kažikaip būtų buvę, bet vienas atsirado protingesnis; įsitaisė naują bravorą — pradėjo spausti viens iš kito raudoną vyną; kumstėmis ne-kiek galėjo išspausti, tai pradėjo buteliais — tada tai kas kita: jau visiems užteko... Ir puodai pradėjo linksmi skambėt, ir duris braškėt; jau ir sustabdyt bravorą norėtų, bet nieko nebėgali patis padaryt, reikia bėgt pašaukt dėdes su smailiomis kepurėmis (policistus), kad sustabdytų...

Mieli broliai, kada jūs susiprasit, kada jūs pasirodysit svetimtaučių akyse, kaip žmonės, ne kaip žvėrys?! Liūdna, labai liūdna, išgirdus tokias nesmagias naujienas, ypač tokiose bran-

giose dienose... Vadinatė save katalikais, bet neverti vadintis nė pagonais! Argi negalėtumėt jau nors syki ką-nors geresnio prasimanyt? Jei apverstumėt nors pusę tų pinigų, ką prageriat, kam geresniam, nusipirktumėt kokią knygą ar laikraštį pasiskaityti liuosam laikui perleisti, ne ką pas Giproną (alinėj) sėdėti prie stiktelio. Bet ko gero laukti? Antai, girdejau, ateina koks žmogelis, norėdamas šiek-tiek praplatint apšvietimą, atneša kokią knygelę, tai ant jo šaukia: „tik lazda jam paimt – negali eiti dirbt, ne su knygomis vaikščiot!“ Ką gi jau gero belaukti, jei mes žadam užmokėt lazda per šonus tam, kas trokšta mus kiek apšviesti! Ak, gėda, mieli broliai, didelė gėda, kad teismanot tik alaus stiklą išgert ir viens kitam galvą sudaužyt!

Daug girdis.

Iš svetimų kraštų.

Karė.

Nors cenzūros leidžiamieji maskoliškieji laikraščiai kuobšviesiausias žinias praneša iš karės lauko, vienok Maskolijai labai nesiseka ligšiol.

Japonija pradėjo karę, matyt, gerai iš kalno viską apmąčiusi; o Maskolija tuo tarpu pasirodė visai prie karės neprisirėgusi. Nuo pat pradžios iki pat šiolei Maskolija teip daug jau nukentėjo ir tiek garlaivių mustojo, kad pergalėti priešininkus ant jūrų nebegali turėti jokios vilties. Užsidariusi dviejuose marių portuose: Port-Arture ir Vladivostoke, ji tik begali ginties nuo užpuolimų. Todėl visa viltis Maskolijai nepasilieka sumusti priešininkus ant sausžemio, bet ir čia vėl dalykai stovi labai prastai. Tuo tarpu kaip Japonija darbuojasi čia-pat, pas save, tarp priprastų sąlygų ir gerai žinomuose sau pašaliuose, Maskolijai reikia vesti karę tarp nepaprastų ir nepriprastų sąlygų, tarp svetimų sau ir neprisilankių žmonių, pačiame Azijos pakrastyj, už tukstančių viorštų nuo pačios Maskolijos. Nieko ant vietos neturi pakaktinai: nė karių, nė maisto — viskas reikia gabenti per visą Sibirą ir Mandžuriją. Nors gabena visa-ką geležinkelių, bet tas-pat geležinkelis teip yra menkas ir teip netikęs, jog vos mažą sulyginamai teatneša nauda. Pagaliaus, ir tas-pat geležinkelis gali būti Mand-

žurių įpykusių kynų arba ir pačių priešininkų sugriautas — ir tuokart Maskolijos padėjimas gali tapti dar blogesnis.

Jog Maskolijos padėjimas karėje su Japonija yra labai sunkus ir blogas, tai pripažįsta ir patis Maskolijos generolai. Tuo tarpu Maskolija, teip sunkiai nukentėjusi ant jūrų, gabenasi geležinkeliu kareivius ir rengiasi prie karės ant sausžemio. Bet reikalingą kareivių skaičių, jei geležinkelis ir ilgiaus, tarnautų, negreit dar tepasiseks jai ant vietos nuvežinti, nes tai labai jai nesiseka. Pasirodo, jog geležinkelis visai nepritaikintas prie karės laiko ir daugelyj vietų prisieina jį perdirbinėti. O tai vis nžima laiką ir trukdo.

Teip Maskolijai besirengiant, Japonija teipgi nesnaudžia. Iš vienos pusės, ji šaudo iš jūrų ir ardo Maskolijos portus, iš antros gi pusės — stengiasi kuo-greičiaus išsodinti ant sausžemio savo kareivius. Ir gali atsitikti, jog ir ant sausžemio Japonija pirmiaus pradės karę, negu Maskolija bus prie to kaip reikiant prisirengusi.

Augščiau jau sakiau, jog japonams karės vieta, oras ir visos kitos sąlygos, tarp kurių turi veikti, yra priprastos, tuo tarpu kaip Maskolijos kareiviai, sugabenti iš tolimiausių ir įvairiausių kraštų, turi dar prie to viso pratintis. Beto, Maskolijos vyriausybė elgiasi su kareiviais kuo-biauriausiai, — jie kenčia baisų alkį ir šaltį: gabena juos per Sibirą paprastai atviruose gyvulių vagonuose, kuomet šaltis pasiekia net 30 laipsnių. O apdaras teipgi, žinoma, menkas: daugybė kareivių nukanka ant vietos su nušalusiomis kojomis ir rankomis. Apie valgį nebėra ko nė kalbėti, — jis menkiausias: iš ryto ir vakarą — arbata su sausainiais, o pietums — riso košė. Teip pavalgęs žmogus tegali tik, žinoma, vos gyvasti užlaikyti.

Aišku, jog Maskolijai, prie tokių sąlygų užsimančius kariauti su prasimanytu priešininku, grūmoja gana juoda ateitis.

Visą savo padėjimo baurumą karėje supranta pati Maskolijos valdžia, bet pasiduoti gėruoju ar išsižadėti savo užmanymų ji negali, nes tuomet parodytų visą savo silpnumą ir didžiausiai nupaltų kitų viešpatysčių akyse. Todėl ji pasižadėjo įtempti visas savo spēkas ir kariauti iš paskutiniųjų, nes nuo pasisėkimo šitoj karėje, teip jai rodosi, priklauso jos ateitis. Ji turi pergalėti. Tai jos karščiausias troškimas. Kaip vienok pasiseks jai tai — dar pamatysime.

O visūmenė niurzgą, pyksta, nerymastauja. Valdžia tai mato ir vienkart supranta, jog dabar pamatas iš po kojų dar labiau jai pradeda smukti. Todėl ji, ypačiai dabar, kuomet reikalingas jai didžiausias gyventojų prilankumas ir ramumas, stengiasi, kiek galėdama, visokiais būdais priešingus valdžiai pasistengimus numalšinti ir užsmelkti: baudžia, meluoja ir gerinasi, kaip tik kur gali.

Iš visų apgaulių, kuriomis valdžia stengiasi apmauti žmonių akis, paskutiniausias laikas, karei prasidėjus, pagarsėjo ypačiai teip vadinamosios „patrijotiškos manifestacijos“, kurias dažniausiai taiso po miestus pati policija, arba jos paskirtieji žmonės. Paprastai, policija prirenka kokių valkatų, vaikų ir šnipų, o kitur, kame nė to ant greituojų negali sugraibstyti, paima stačiai kareivius ir policistus, perrėdo juos, iduoda caro paveikslą ir liepia eiti gatvėmis kriokti „Bože, caria chrani“, šaukti „ura“. O persidavę valdžiai laikraščiai tuoj skelbia, jog ten ir ten žmonės iš didelės meilės ir prisirišimo prie caro darė iškilmingas manifestacijas, giedojo gimną ir t. t. Bet kitur tokios manifestacijos už carą tapo žmonių pavertstos jau ji manifestacijas prieš carą — policija daugely vietų stačiai užgynė jau daryti by-kokias manifestacijas, kad ir už carą, bijodama žmonių sumišimų.

Caro valdžia numano, kad šita karė — tai gera proga, kuria gali pasinaudoti jos prislėgtieji žmonės ir pasistengti numesti ją; ji mato, kad žmonės rengiasi prie to ir kad kitur jau yra gerai prie to prisirengę. Todėl bijodamos, kad kartais nesukiltų prieš ją, pasinaudodami karės laiku, ji stengiasi visur, kur tik labiau jos kailis dreba, stiprinti kariūmenę. Teip, tapo pasergėta, jog Lenkijoje didina ji kareivių skaičių, o Lietuvoje, Latvijoje ir kitur kariūmenės vyriausybė važinėjo neseniai po skaitlingesnius kareivių punktus apžiūrinėdama tvarką.

Visas pasaulis kalba ir rašo apie dabartinę karę. Nežiūrint nuomonių įvairumo mažmožiuose, visa doresnioji ir prakilnemioji visūmenės dalis sutinka viename dalyke: geizdama visiems caro valdžios pavergtiems žmonėms ir visoms jos pajungtomsioms tautoms geresnio, žmoniškesnio ir liusesnio gyvenimo, ji iš visos širdies linki, kad šita karė, kurią caro valdžia pri-rėngė ir iššaukė, atneštų tai pačiai valdžiai didžiausią smūgį, nuo kurio ji nebegalėtų pasitaisyti, o kuriuo pasinaudodami visi

pajungtieji galėtų nusikratyti ją ir patapti laisvi. Kaip tas troškimas išsipildys, parodys ateitis, — tai priklausys pagaliaus nuo daugelio apystovų, kurių negalima iš kalno apmatyti, o ypač ir nuo pačių tos valdžios pajungtųjų ir prislegtųjų žmonių, kaip jie supras dabartinę valandą, kaip susipras tarp savęs, kokia vienybė įvyks ir kaip panorės išsiliuosuoti nuo to prispaudimo, kuris visai nebegalima jau padarė mūsų gyvenimą.

Visi geidžia caro valdžiai šitoj kareje prapulties, — negalime ir mes to negeisti: geidžiame ir mes jai kuo greičiausio galo.

Margumynai.

Vladivostokas, 21 sausio 1904 m.

Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus!

Mylima Mągdute!

Turėjome labai sunkią kelionę, nes mums geležinkeliu bevažiuojant mašina buvo apnirtusi: sustojo ir nė iš vietos. Todėl patį turėjome vagonus stumti. Kad net mūsų pulkininkas su inžinieriu susibarė; sako: kad šimts paibelų toki geležinkelį!

Tik inžinieris pradėjo jam kažiką kalbėti ir į ausį šnibždėti, o galų gale įbraukė jam iš savo kišenės ir vežimams mums pasamdyti. Tuomet pulkininkas staiga pagerėjo ir liepė mums toliaus vagonus stumti po smiltį, nes relsai tik kur-nekur matyties, o ir tai baisiai juda.

Tokia jau čia žemė, geležinkeliui ji visai netinka.

Taigi vietoj kad mus vagonai vežtų, mes vagonus vežėmė. Tik oficeriai sėdėjo vagonuose; o vienas iš jų sako:

— Tik judėkit, vyrai! Viena mašina gali, o jūsų tiek negali! Taigi visi supuolę pradėjome stumti dar stipriau. Aplinkui tokie tyrai, nė menko kadagėlio nepamatysit, tik vieni geltoni smiltynai. O poručikas iškišo galvą iš vagono, kurį aštuoniese stūmėme, ir pasakoja, kad tai vis Mandžurija — maskolių „otėcestvo“, taigi by mūsų tėvynė.

Man išrodo, kad ji koks japonas turėjo apžavėti, nes jam, matyt, protas kiek pamišo.

Tris dienas jau, kaip esame Vladivostoke. Kaip tik atkakome, tuoj suvarė mus į kiemą prie kazarmos, o pulkininkas atsistojo prieš mus ir sako:

— Klausykit, vyrai! Kad koks Korėjos gyventojas pasi-
painiotų, nieko nedarykit. Suprantate? Tai toks-pat maskolius.

Kaip tik mus paleido, pradėjome sau kalbėtis.

Vienas sako taip:

— Pulkininkas liepė Korėjos gyventojui neskriausti, tai
matyt, kad ką - nors kita galima.

— Tai, bet ką? Juk žydų čia tėra kai vaistui!

— O japonų nėra?

Antgalo visi suprato, kad apie japonus tai pulkininkas ir
manė kalbėdamas.

Net vienas, toks drąsus, eina stačiai prie poručiko i sto-
jasi podkazierio.

Jo blagorodije suprato, kad yra koks reikalas, taigi klausia:
„Tu ko?“

O tas drąsysis ir sako:

— Kalba, kad jau galima japonus mušti.

Poručikas tik nusijuokė, bet nudaė, kad ne: uosus atstatė
ir sako:

— Kas kalba?

— Visi kalba.

— Nu-nu — sako jo blagorodije — dar neprisakė.

Poručikas kažiką daugiau dar jam kalbėjo, o galų gale
pridurė:

— Tik užgauti ir skriausties nesiduokite!

Sakė man raštininkas, kad tuoj po to nusiuntė prie cie-
coriaus telegramą, jog visi kareiviai plėšasi į karę ir nori ati-
duoti savo gyvatą už „carą ir otėcestvo.“

Apie 12 val. dieną visi išsivilkome į miestą. Prisigėrėmė
stipriai, o paskui jau po kelis išvaikščiojome į visas puses.
Penkiese išibrauname pas barzdų skutėją.

— Klausyk, japonai, apskusk mus.

Jis stato kėdę ir sako, kad sėstumės.

— Tai tu, geltonoji vėpla, vieną kėdę penkiems duodi?

O jis sako, kad visų kartu neskusias.

— Tai pasirūpink pagalbininkų — sako vienas iš mūsų,
Sėrgiej vardu.

— E, niekus kalbi, nekvaršink galvos.

— Ką? Užgauni, užgauni? — šaukia tas drąsysis, kurs
su poručiku buvo kalbėjęs, — ir tvinkt japonui į žandą, kad tas

net išvirto. Tuoj pasigrobėm, kas tik buvo paimama — ir laukan. Sutikome kitus draugus, kurie jau pas laikrodininkus buvo padarę tvarka, ir visi nusibrovėme į aptieką.

Paskui jau visa vakara ir naktį linksminomės. Nieko sau japonų mergaitės, — tik tu nemanyk, kad kartais... Kiti tai teip, bet aš — ne. Užtat užgrobiau nuo vienos tau tokią aukso sagutę, o iš aptiekos ir nuo skutėjo teipgi ir kitų daiktų.

Oficeriai, by pikti, bet nieko nesako. Sveikina Petrą Kvilaitį, Joną Aulutį ir kitus kaimynus. O šukas, sagutę ir kitus daiktus siunčiu skyrium. Kotrės nesveikina, kad teip jos nemiegsti. Tavo mylimasis Antanas.

(Versta iš lenkiško.)

Protinga moteriškė.

Kitą-kart jaunas knygnešys ėjo knygų ryšiu nešinas per Šidlavos miestelį. Štai pamatė jis ateinant pažįstamą uriadniką, kuris seniai jau galando ant jo danti; greit ėmė savo ryši kokiai-ten bobai į vežimą, o pats smuko už kertės. Uriadnikas pripuolė prie vežimo, capt už knygų ir prikibo prie bobos.

— Iškur tu gaval tas knygas? Kas tau jas pristato? Tuoj aš tave žandarams paduosiu! Sakyk visą teisybę!

Boba pažino knygnešį ir žinojo, koks yra atsakymas už prilaikymą ir platinimą lietaviškų, priešingų valdžiai, raštų, vienok tyli, nieko nesako; galvoja, kaip čia sumesti. Uriadnikas pyksta, siunta; nebekantraudamas šaukiasi į pagalbą, iš tolo pamatęs žandarą.

Boba tad sako:
— Taigi pirkau!

— Nuo ko, nuo ko? Sakyk tuojau! — prisispirdamas klausia uriadnikas.

— Taigi nuo uriadniko? — be ne nuo tamstos? — toks su ruda bazda ir kārpa ant nosies! Teip, teip, tas pats, tamsta... Ar jau užmiršai?! Juk pats prašei, kad niekam nesakytiau, o dabar mat reiks žandarui pasakyti!...

Uriadnikas akis pastatė, žiūri — nė pats nežino ką besakyti, o žandaras ateina, — nusispiovė, sukeikė ir nuėjo žandaro pasitikti.

— Tai kas gi čia atsitiko? Kam mane šaukėi? — klausia žandaras.

— Et, niekai! kvaila boba buvo prikibusi prie manęs, norėjo mane „išnervuoti“. Pasirodė, kad ne viso proto. Neapsimoka su tokiomis susidėti. — nė tu jos nejudink!

Pavakariais atsirado knygnešys, ir abu su boba susėdusiu į vežimą nuvažiavo sau savo keliais; ir tą pačią dieną knygų ryšys pasklido po žmones.

A—s

Traukiniu važiuojant.

— Atsiprašu! Dėlko, tamistos, nekalbata rusiškai? — neiscentęs klausia žandaras dviejų poniškai apsitačiusių vaikinių, kurinodu savo lietuviška kalba įtraukė poną žandarą į nerymąstį.

— O tamistai tai jau ir galva sopa? — paklausė vienas iš vaikinių.

— Eė ne, bet vis-tik, matota, rusiška kalba viespatystės kalba.

— Rusiška kalba — viespatystės kalba, o mudviejų — lietuviška.

— Hm, — susizgribo žandaras ir... kaip muilą prarijęs atsitraukė.

Tilvikas.

Atsakymai.

Petr. Or-iui, J. R-ui, V-tai Jurgiui. Prisiųstųjų žinių negalime suhau-doti! Lauksime kitokių žinių iš jūsų krašto: kaip pasitaikys kas nors idomaus ir kitiems žinotinų dalykų, tuomet mes būtinai patalpysime jas savo laikraštyje, kaip tai paprastai darome su kitų prisiunčiamomis žiniomis.

Naujai prisiųsti „Ū-ko“ R-jai rankraščiai.

Laukinio: „Ligonis“, „Prašymas“, „Laukimas“, „Lietuva apskleista“, „Kas mūsų prieša?“, *Iršo:* „Kerupės tiltas“.

Nuo Redakcijos.

„Varpo“ ir „Ūkininko“ Redakcijai trūksta ir labai reikalingi yra šitie „V-po“ ir „Ūk-ko“ M.M.

„Varpo“: 1891 m. M.M. 3; 1893 m. M.M. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12; 1894 m. M.M. 2, 3, 12. —

„Ūkininko“: 1891 m. M.M. 7, 8, 10, 11; 1892 m. M. 1; 1893 m. M.M. 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12; 1894 m. M.M. 1, 6; 1899 m. M.M. 1, 2.

Kadangi šitie M.M. jau yra išpirkti, todėl kreipiamės į visus, kurie turėtų dar juos, melzdami už šio, ar tokio prekę pavesti mums paminėtus čia M.M. — Visi čia minėtieji M.M. reikalingi yra ne pirklystei, bet Redakcijos komplečiui.

Atsakomasis Redaktorius J. Lapinas, Tilžėje.